

430

СРЕТЕН ДИНИЋ

Исус Христос

— Као народни просветитељ —

(Предавање држано на народним универзитетима: у Лесковцу, Алексинцу, Јагодини и Нишу,

СРЕТЕН ДИНИЋ

Исус Христос

— Као народни просветитељ —

(Предавање држано на народним универзитетима: у Лесковцу, Алексинцу, Јагодини и Нишу,

ЛЕСКОВАЦ
ШТАМПАРСКИ ЗАВОД „МЛАДИ ПОКРЕТ“
1 9 3 3

Исус Христос

— Као народни просветитељ —

Има два дима у животу, који се никако не трпе међу собом. Један се дим зове дуван а други тамјан. Први дим носи фирму „слободоумности“, други „конзервативности“. Шта су та два дима донела човечанству зна се. Али да сукоб између та два дима истиче једну огромну тему духовног опредељивања људи, то је тачно. Пречистити то питање данас је потребније него икада.

Данас, када је народно просвећивање постало широко поље за спровођење свију могућих идеја, па чак и оних, који немају ничега заједничког с њим; данас када је народно просвећивање постало просперитет и домена за рекламу и спровођење свију могућих шпекулација и репутација појединих чак и морално сумњивих личности; данас када се у народно просвећивање трпају и ствари које се косе са његовим основним начелима; данас, када светска економска криза стоји као Дамоклов мач већ више од 10 година изнад главе целог света и прети да збрише све што је у човечанству лепо, племенито и идеално, данас, када избезумљени демони човечанства и терористе људског духа, одређују нарочите дане у години за пропаганду против хришћанског васпитавања народног, оглашавајући рат хришћанској цивилизацији; у том општем метежу духова и појмова људских треба да се чује глас Онога, који је први прокламовао ВИДЕЛО свету, изговорио симбол новог просветног завета људског и дао проглас за ново народно просвећивање дотле непознато људима: Будите савршени као што је отац ваш на небесима савршен. А то је Исус Христос, први покретач и оснивач широког народног просвећивања и изградитељ нове човечије душе.

Као такав доносилац једне нове и велике истине божанске, по којој просвећивање човечије почиње од Бога творца, неког највећег савршенства, он је сам себе прокламовао за највећег просветитеља људског.

И доиста, долажењем свакога дана до нових сазнања и савршенстава, човек и сам долази до помисли на оно највише савршенство, које је све ово саздало и устројило. А то савршенство је Христос назвао Отац небески и упутио човека к њему: Будите савршени као отац ваш небески. Прва и највећа просветитељска реч! Зар сама та реч савршени није просветитељска реч? Ето, одатле он почиње своје просвећивање, од оца небеског. Не само што се не мимоилази са данашњим схватањем науке, него се подудара, стом разликом само што научари у свом истраживању иду ка оцу, а Христос почиње од оца. И у путу се сусрећу.

Али надирањем атеизма, преовлађивањем материјализма у култури и негирањем идеализма у свету, као да се хоће тај највећи васпитач човечанства и оснивач првог људског просвећивања Исус Христос да потисне у засенак па чак и у заборав, само зато што се мисли да он припада искључиво ЦРКВИ, а не и школи и човечанству; а на место тога хоће да се наметну људима идоли: злата, лицемерства, лажне образованости и лажних ауторитета и богова.

Једном речју створила се атмосфера да кад се само спомене Исус Христос, а оно потсећа само на цркву и ништа друго. Или у другом реду: на нешто „застарело“, „устајало“, „преживело“, „дрквенско“, „поповско“, а никако на оно што даје живот и подиже у висину човека из овога блата и праха земаљског. Мада и данас многи и највећи ауторитети научни када хоће да потврде и поткрепе неку своју наводницу моралну и васпитну, они се са пијететом и респектом позивају на Исуса Христа и кажу: Овако је и Христос проповедао. И своје наводе поткрепљују његовим изрекама и заповестима. То значи да Христов, просветитељски ауторитет никада и није опао, него само затурен, и да је његово просветитељство нешто ексторијално и узвишеније од обичног људског просветитељства.

Па ипак и поред толиких документација о вредности Христове науке за живот људски, у данашњем времену, када је завладала луда мисао: да савремен човек треба да буде безбожник, постало је и непопуларно говорити о Исусу Христу, а камо ли доказивати неку његову велику мисију за човечанство. Те услед тога, и ако се већ 2000 година Христова наука, тумачи, популареше, и преводи на све могуће светске језике, и ако постоје нарочите катедре и теолошки факултети, само за ту сврху да докажу божанско порекло Исуса Христа и његову месијанску мисију на земљи; и ако његово распеће

на крстовима од бронзе, гипса, или мермера краси многе раскрснице хришћанских обиталишта; бар код нас још се није образовао ни један семинар, који би испитао, разрадио и ожитворио специјално ту васпитну и просветну страну Христове науке за људски род, за коју је он толико много дао градива, да данас цела наша педагогија, етика и морална дијететика, социологија, па чак и превентивна хигијена, не само што воде своје порекло од Исуса Христа, него се у појединим моментима толико подударају с њим, да се ни у чему не разликују од онога што је он истакао и подвукао за живот људски. Него се пропушта равнодушно да та „модерна“ и заразна повика против религије баца у засенак не само Исуса Христа као оснивача те религије, него и онај чисто васпитни део његове науке, који се никојим другим заменити не може. У том случају истина, правда и васпитна потреба захтевају да се то поправи.

Ја нећу овде да се упуштам у догматска излагања и доказивања Христовог божанства и богодухновености његове науке, јер ми то није професија, нити је специјалан задатак ове теме. Али сам као народни просветитељ, који сам се целог века у раду свом сусретао са Исусом Христом хтео да видим из свега онога што је он за три и по године свога проповедничког живота на земљи рекао: чега и колико има ту: васпитнога, просветитељскога, светскога, земаљскога и актуелнога за живот; или је све то: верско, божанско, небеско, надземаљско, и послесмртно, те да утврдимо да ли је он био само син БОЖЈИ и основалац своје религије, или и народни просветитељ.

Ако је он био само син Божји и оснивалац религије, онда шта ће он по школама као симбол народног просвећивања за читаве 2000 година. Ако је он у исто време био и народни просветитељ, онда зашто покушај за његово избацавање из школе и сви други напори да се његов васпитни ауторитет омаловажи и сведе на минималну вредност или сасвим непотребну.

У индустријском свету кад нека роба не испадне као што треба, она се прерађује. Комбинирају се по неколико варијаната и прави се нека нова и трећа продукција. У металургији се тако праве смесе. Само мисао не може да се кове с другом мишљу. Нити пак у опште могу да постоје духовне смесе и згуре. Најмање може да се то чини са оним што је Христос изговорио.

Па ипак данас се успева да се комбинирањем разних мисли стварају читаве системе научне, етичке филозофске, а нарочито педагошке. Те данашња општа педагогика у нашем школству у ствари и није дело једнога творца — аутора, него синтеза многобројних педагогија па и Христове педагогије, из

које су кроз векове црпеле храну све могуће педагогије и друге социјалне науке.

Али наша анализа Христовог просветитељства неће се бавити тим композицијама и духовним ортаклуцима, већ ће се задржати само на ономе што је Христос казао и што су његови јеванђелисти казивали о њему.

А ево шта они кажу :

Јован Претеча

о Исусу Христу: „Ја вас крштавам само водом а замном иде онај који ће вас крстити духом светим“. Била је прва обзнана и прокламација Јована Претече за Христово просветитељство. И само то припремање Јованово на Јордану показује да је у питању била нека велика работа. И да Крститељ објављује свету Просветитеља.

Апостоли о

Исусу Христу.

Апостоли исто тако. По ономе што ми знамо из јеванђеља тачна је истина: да су апостоли Христа звали: Господе. А то је титула само учитељска била. Тим самим он је од својих ученика категорисан био као учитељ. Друго, да је он реди тога учитељевања провео 40 дана у пустињи, пре него што је дошао на Јордан да се крсти и да му је тада било 30 година, да би се припремио за своју учитељску мисију по ондашњем јеврејским законима. И треће, да је због тога просветитељства назват још и Спаситељ, Избавитељ, и Искупитељ. Јер шта је просветитељ и данас него спаситељ и избавитељ оних, који би пропали да су остављени били сами себи.

Исус је знао за то, да многи нису начисто с тим ко је он, па је зато запитао једном своје ученике:

— Шта говоре људи о мени?

— Једни кажу да си Јован Крститељ, други да си Илија, а трећи да си Јеремија?

— А ви шта мислите ко сам ја?

— Ти си Исус Христос Син Бога Живога, одговори Петар.

— Ти си погодио Симоне, до сада си се звао Симон а од сада Петар, камен вере, на коме ћу ја подићи моју цркву.

Шта значи то камен вере? Па зар може да се замисли какво просвећивање без вере. Ученици који не верују своме учитељу, зар се тај учитељ може надати каквом успеху. А кад је Петар изјавио да верује у свога Господа Сина Божијег и његову мисију на земљи, онда је тим самим постављен за темељ томе храму кога Христос хоће да подигне.

А да је се та вера одржала и после смрти Христове, видело се на језеру, кад се Христос изненада појавио пред Петром и запитао га :

— Љубиш ли ме Петре?

— Па ти знаш Господе да те ја љубим.

— Онда паси овце моје.

Шта може друго означити стадо, него народ, који треба и даље да се води учитељем и пастиром наследником Христовим. Такав интимни речник љубиш ли ме Петре, може само бити између учитеља и ученика.

Те је тако и на тај визионарски и откровитељски начин потврђено Христово просветитељство на земљи и да та његова мисија није престала његовом смрћу. Преносећи своју мисију на апостоле, он им је у једној реченици показао сву вредност и значај њихове васпитне и просветитељске задаће: Идите и учите народ у име оца и сина, јер сте ви с њим и видели свету.

Исус Христос
сам о себи.

Много је значајније оно друго што је он сам о свом просветитељству казао :

„Ја сам виделио света и ко иде замном, неће ходити по тами“. (Јов. 8.12-13.)

Ви мене зовете учитељем и Господом, право велите јер јесам“. (Јов. 13-13.)

„Ја сам пут и истина и живот. Нико неће доћи к' оцу до кроза ме“ (Јов. 14-6.)

Нема васпитања без васпитача.

„Као што лоза не може родити сама од себе, ако не буде на чокоту. Тако и ви ако не будете у мени, не можете ништа учинити“. (Јов. 15-14.)

Он рачуна и на друге који га сад не чују.

„И друге овце имам које нису из овога тора, ваља ми и њих довести. И чуће глас мој и биће једно стадо и један пастир“. (Јов. 10-16.)

Предосећајући свој крај, он каже :

„Још је мало времена виделио с вама, ходите док видела имате да не идете по тами“. (Јов. 12-35.)

Како народ
мисли о Христу.

Гледао сам у једном селу кад свештеник уђе у кафану, сви сељани, затечени ту, устану да га поздраве. Запитао сам их: Зашто такво поштовање одају само свештенику, а не и учитељу? Један старац ми је одговорио: Зато што свештеник носи два учитеља у себи: Себе и Исуса Христа, а учитељ само једног.

Колико су Христове речи о свом просветитељству нашле разумевања међ овим простим сељацима. А колика деликатна и благодарна мисија свештеникова у таквом селу.

Исус Христос
кроз народ.

Зато што је хтео да буде просветитељ народни, Христос

се не затвара у зидовима па да решава проблеме, него излази на терен, у народ да пласира своје идеје. Зато и каже: Петру: До сад си ловио рибу од сада ћеш људе.

И свуда су га примали прихватили га и веровали му. Ко има уши да чује, нека чује и очи да види нека види. Ништа сакривено, ништа дволично, ништа неразумљиво. Све отворено, јавно, искрено, „И оно што се на ушима у подручјима шапће, на крововима проповедајте.“ Говорио је он.

И сви су му веровали, само му Јерусалим није веровао. Само га је он гледао накриво. И онда је владала грандоманија и престоичка охолост, као и сада, да се с неповерењем и омаловажењем гледало на све оно што се појави у провинцији у неком малом месту, а нарочито у Назарету.

Али му је христос брзо показао да памет и мудрост ни су везани за место него за људе. Јер нема тога момента у животу, приватном, домаћем, породичном, друштвеном и државном, о коме он није дао дефинитиван суд, решење и најсигурнији путоказ, да нико не лута ни једног тренутка.

И доиста, ми слушамо његове речи годинама кроз јеванђеље и катихизисе школске и кад ће мислимо о њима, нама оне изгледају наметнуте као и сва друга „чтенија“, која треба само прочитати и научити напамет. А не видимо колико оне одишу пррсветитељством и колико нас уче не само за данас него и за сутра. Гледање кроз призму науке о васпитању, оне представљају првокласно васпитно градиво. И дају нам за право да кажемо: па какав ми бољи хлеб од погаче тражимо и бољу педагогију од Христове педагогије, кад нас он учи за све дилеме у животу и не да нам нигде ни да се збунимо, а камо ли да погрешимо.

Јер то није била случајна, ни опсенарска, ни мађионичарска радња водити масе за собом по читаве дане и ноћи које се не сећају ни хлеба ни воде, а осећају само жеђ да га слушају. Зато је Христос и казао: Ја појим само жедне и храним само гладне. Ко се мноме храни живеће вечно. По себи се разуме да се то односило само на духовну храну.

Христос као педагог

И народ га је разумео. Јер се он није надимао и правио учен да га нико не разуме. И што се више трудио да буде прост и разумљив, толико је из њега избијала и ученост и божје надахнуће. Из сваке његове речи избијао је: педагог, дидактичар, методичар и социолог.

Јер он није дао само нову науку, него и нов метод за спровођење своје науке. Који је дидактичар и пре и после њега могао дати лепе и поучније приче од Христових: О сејачу, пшеници и кукољу, о послушном и непослушном сину и т. д. Само по томе Христос је највећи педагог свију времена.

Па тако и у идејном погледу: прво одношај човека с човеком па онда све друго. Љуби ближњег свог као самога себе. Одатле после воде порекло сви доцнији етичари и филантропи и своје, конце везују за калем палестински. И морално вино које они дају свету, носи квасац само Христове есенције.

И то је оно што је уздигло име учитељево у висину до божанства, јер га је сам Христос узео на себе. То име, које је дотле сматрано за презриво, јер је стара изрека још важила тада: Кога су богови клели проклели су га да буде учитељ. Од Христове појаве учитељ није више роб, него Господ и Господин.

Учитељство и просветитељство Христово, гледано са две стране представљало је увек нешто велико и изненађујуће на обадве стране. Ако је његово просвећивање било нешто духовно и небеско, оно се огледало у његовим реченицама: Раздај све што имаш па пођи за мном. То што ти имаш може ти неко украсти, или отети, а ово што ћу ти ја дати не може ти нико узети. И оно се наговестило силаском Св. Духа у виду голуба над Јорданом. Голуб! Какав симбол духовности чедности и невиности и духовно просвећивање народа. Раздај све што имаш сиротињи, данас би таквог човека огласили за лудог, који би те урадио. Али за стварање НОВОГА човека то је био услов раздати све па пођи за једним тако великим циљем, Једном речи: ослободити се терета „што се зове богатство које је често пута не само терет човеку, него и његов прави терориста. Као год сувишно сало у организму и грдосија телесна, која најзад човеку дође главе.

Ако ли је Христово просвећивање нешто телесно и земаљско он је и за њега дао солуцију: „Што је рођено од тела, тело је а што је рођено од духа, дух је“. (Јов.-3—6.) Ако имаш две хаљине, а видиш сиромашка без хаљине, подај му једну. Ако што уделиш сиромашку уделио си мени. Подај телу, телесно, а души душевно, цару цареву а Богу Божје и т. д.

Хлеб наш потребни дај нам за данас. Зар то није брига за земаљски живот. Погледајте птице небеске ко њих храни, не значи да човек не треба ништа да ради, него треба да мисли и на духовни живот а не само на телесни. Онај који мисли само на материјални живот није Христов човек. Христос, који материјално богатство сматра за сметњу савршенства духовног, није ни могао бити пријатељ капитализма нарочито онога капитализма који служи само личном добру појединаца. Зато и истерује продавце из храма Јерусалимског, који због тога убрзавају његову Голготу. Зато и издаје суд о богаташима: лакше је камили проћи кроз иглене уши, него богатоме у царство небеско.

Због тога геста његовог данашњи би га пролетери изабрали за вођу свог. Е, али чим би споменули диктатуру пролетеријата, он би их одмах ставио у табор противника својих, као и Фарисеје и најобичније разбојнике. Јер он ником своје идеје није натурио силом.. „Ако вас приме, добро, ако не, дабе сте примили, дабе подајте“ Док пре беше: око за око, зуб за зуб, а он каже: „Љубите и непријатеље своје“. Молите се Богу и за оне који вам зло чине“. Из његових уста иде мед и мелем а не пламен и отров. Он носи гранчицу мира, а не каму и бомбу. Карло Маркс је својом теоријом о вишку вредности хтео да учини добро човечанству, специјално радништву. А ни једна идеја није више просула људске крви од његове. Зато што је нехришћанска, хладна и што је превучена отровним бојама, које трују душу. Јер јој није нашао солуцију за мирно решење без проливања крви.

Христос не учи само како да живи човек с човеком, него и народ с народом. Прича о Милостивом Самарјанину намењена је не само Јудеји него целом човечанству. Он је ту открио једну истину: да су сви људи браћа међу собом па ма којој нацији припадали. Јер се сви људи на један начин рађају и умиру. Те Хашка конференција мира почиње стварно од Палестине, а не од Хага. Само ту Христову причу, да је она за свој први параграф узела, много би друкчији одношаји били међу народима. Нису узалуд анђели певали: Слава на висини Богу а на земљи мир и добра воља међу људима. Јер је он доиста доносио мир човечанству.

Детињарија би била то и унети у статуте међународних уговора о миру, кад је то неостварљиво и кад је то утопија, рекле би многе реалисте данашње. А зар ово није детињарија што човечанство данас ради. Цени Христова начела као добра, али их не усваја. То је исто као кад један човек болује од једне болести, долази неко и доноси му један лек. Он каже: добар је лек, али га не употреби. Једном гојазном човеку који се жаљаше на заптивање и тешко дисање, говораше лекар: ви ако тако продужите да једете и пијете ви ћете за кратко време умрети. Него имате да заведете дијету овакву и овакву и сасвим ће вам лакнути и живећете дуго година. Он је примио са великим поштовањем тај савет. Али се није управљао по њему већ је јео и пио и даље као што је научио и убрзо умро. Јели тај лекар крив што га болесник није послушао? Зар човечанство не личи на таквог једног болесника. Вековима се жали на овакав живот, а не усваја живот какав му Христос препоручује. Је ли Христова наука крива што се човечанство по њој не управља? Зар толики светитељи у календару нису доказали да се Христовим животом може живити. Доситеј је Обрадовић први наш народни просветитељ за Карађорђево време, који се слично Исусу Христу спремао за на-

родног просветитеља постом и молитвама и богоугодним животом, у својим мемоарима: Живот и прикљученија, прича: „Свуд се било огласило да сам светац и да чудеса чиним. Болесници који би долазили у манастир, мене би тражили да им читам молитве. Многи би сведочили да су их моје молитве исцелиле“. Још један сјајан доказ да се по Христовим законима може живети.

Христов позитивизам.

Зато Христос и нема речи за жалбу. Јер има готово решење за сваки проблем животни. Кад види зло он не нариче над њим, него храбри појединце, улива наде и пење страдалнике до царства небеског. Толико је он био позитиван а никако негативан.

Љубитељи револуције радо га називају револуционаром. Јесте, он је био револуционар, али револуционар срца и душе а не отимач власти. Док данашњи револуционари носе идеје на врховима мачева, дотле он није никога ни попреко погледао. Па му је ипак трећина човечанства пришла без силе и проливања крви. Љубав његова према ближњем и сваком човеку очевидно показује да његова мисија није била ван овога света, него везана за земљу и људе који живе на њој. Није истина да је његов морал био пасиван и да се састоји само у заповестима: Не чини то и то и ништа више и гледај равнодушно кад други грешни. Кад се зна да он у својим причама напушта цело стадо зарад једне изгубљене овце. Наређује грешнику да се прво измири са супарником, па онда да дође на молитву. Све сама херојства душевна.

Он не даје закон ради знања него ради управљања и тражи да се извршује. Оглашава веру за мртву без добрих дела. Проклиње дрво да се осуши које нема рода. Све су то докази његове активности и позитивизма.

Ко тебе каменом ти њега хлебом; и: кад те рђав човек ухвати за руку, одсеци рукав, није био знак његове моралне пасивности и неборбености, него напротив једне борбености, али у обрнутом смислу. Јер, зар се зликовац боље може укротити песницем, него ли кад му се окрене други образ. Злим се зло рађа, а добрим добро. Каквом мером мериш, онако ће ти се одмерити. Што посејеш то жањеш. Самоодрицање и самопрегоревање је највеће оружје за победу свакога зла. Куд ћете веће васпитање од тога?

Христов рецепт за бољи земаљски живот

Из његове превелике љубави према човечанству он хоће да створи људима срећу на земљи. Али не срећу какву они сами себи стварају и за коју крв проливају и са којом никад

нису задовољни: зато што је она материјална, него срећу духовну, која кад се добије никад се не губи. Он је знао да људи ма какво благостање на земљи створили, не могу бити задовољни ни мало. Али кад се обогате душевно то је права срећа. То је царство божије на земљи. Зато је говорио често људима: Царство је божије у вама.

О тој срећи земаљској зарад које је човечанство вековима крв проливало, као и „вечиту младост“ што је тражило разним „животним елексприма“, постоје огромне књиге од многобројних писаца. Али кад се из њих исцеди оно што је њихово, остаће у руци само оно што није њихово и што је Христово, а то је: што не желиш да теби други чини, не чини ни ти другоме. На томе се заснива цео хуманитет данашње ере, то је Христов рецепт за бољи земаљски живот, што све понавља и потврђује истину: да је царство божије у људима а не онамо где га они траже. Није велики број у историји оних људи, који су се управљали по том рецепту. Али од оних који су се управљали, непознајемо ни једнога који се кајао зато што је живео по њему. А познајемо 99 од сто који су се горко кајали што су живели противно Христовим начелима.

ХРИСТОВО

просветитељство.

Погрешно мисле они људи, који Христову религију сматрају за религију смрти, а не религију живота, зато што он и казну и награду човеку оставља после смрти, а живот му оставља да се до последњег часа може поправити. Зато у његовој причи господар винограда плаћа подједнаку награду и ономе који је дошао на рад у сумрак. Зато отац и коље угојено теле за онога сина који се вратио с погрешног пута, макар и у дванаестом часу: А који се васпитач и данас не би зарадовао кад би му се ученик макар у последњем часу поправио?

Није то једна прича Христова, којом нас он просвећује и васпитава до крајњих граница, за сваки случај у животу и потсећа на наш свакидашњи живот, као да данас живи и ради с нама. Палестина је земља, кроз коју је он пронео ту величанствену литију за три ипо године, далеко од нас, која има друго поднебље и другу вегетацију и други свет и други начин живота. А у свима догађајима одиграним за време његово, ми видимо и гледамо као да се данас одигравају у нашој земљи, у нашој кући, у нашој њиви у нашем винограду, на нашем извору и језеру, на нашој свадби и гозби. И свуда он поставља сваку ствар на своје место. И сви се доживљаји толико поклапају са нашим данашњим животом и приликама. Свака његова реч одише толико васпитношћу за живот, да се ми чудимо зашто се јеванђеље у опште није назвало и педагогијом и узето за прву дидактику школску. Толика универзалност која обухвата цео живот човечији од ро-

ђења до смрти у свима својим ниансама, није се могла видети ни код једног васпитача људског. Чег а има ту несавременога и застарелога, да се то градиво које учи човека како да живи не може употребити у васпитној науци. Зар онај који даје живот може бити застарео и неупотребљив. Зар може да буде досадан и отужан онај који сеје људско срце. Колико је пута он казао: дајте телу оно што је његово и души оно што је њено. Подајте цару царско, а Богу божије. Да ли је ико лепше спојио те две супротности, небо и земљу, реализам и идеализам у те две реченице него што је то он учинио.

На том израђивању човечије душе Христос заснива своју науку. И зарад ње напушта оца, матер и браћу, своју и позива и друге да пођу с њим, тамо, где има пуне руке посла, где има толпке жетве да се неће моћи паћи жетеоца довољно. И како успева? Прва његова реч: Ја нисам дошао да рушим него да подижем, не да разоравам него да поправљам, да усправљам на ноге оне који малаксавају, страдају и пате и звучем из блага оне који се каљају. Није ли то све оно исто што и сваки васпитач данас жели да постигне код својих ученика.

Кад људи удесе свој живот тако да буде свакоме добро, да нико никоме не буде на сметњи, да нико никога не мрзи и да сваки свакога воли, зар то није царство божије на земљи. Ако је оно неостварљиво за данас, зар човечанство нема права да тежи да га оствари сутра. А то је сиже Христове науке које не одричу ни они што пале цркву. То је дијамант који у највећем пожару остаје у пепелу несагорљив и сјајан.

Кулминација Христове науке је прича О милостивом Самарјанину, где он најпластичније износи који је наш ближњи. Испребијани Јеврејин није био ништа род Самарјанину. Али он м је био род по томе што је био мученик. И то су били Христови ближњи - браћа. А њему нису били род сити и богати и носиоци власти, људи, који су мислили да им не треба ничија помоћ. Зато је и постојао један велики јаз између њега и њих.

Који васпитач није поновио толико пута пред својим ученицима Христову изреку: што не желиш да теби други чини не чини ни ти другоме: кад се она ни којом другом не може заменити. Како можемо ми сад да говоримо о етичком васпитању људи, а да не споменемо Исуса Христа, првог оспивача етике.

Путеви, који се раскаљају и раздробе, напуштају се и траже друге стазе и распутице. У том тражењу нових путева често се наилази на трагове старих. И онда се у толико лакше по њиховим траговима праве нови. То инжињери свакога дана раде. Не чине ли то исто и васпитачи и етичари у изграђивању моралних путова. Ко се од њих није сусрео на свом

путу са Христовом Етиком. И ко је, ако је у истини био етичар могао поред њега ћутећи да прође. Који је учитељ у хришћанском свету ушао у школу, а да није почео са Христом, макар у себи самом. Који је народни просветитељ ушао у народ, а да се при започетом послу није опоменуо Христа и његовог метода. Који се од просветитеља народних на свом трновитом путу није сетио Христа и у својим патњама сам себе утешио речима: Па тако су и са Христом радили.

Исус Христос
као народни просветитељ.

Исус Христос није био школски учитељ у 4 зида, нити су га као таквог јеванђелисти записали. Али је он био онај други учитељ, ван свију зидова и ограда, чија се школа распиротирала по целој земљи. И кад се буде писала историја народног просвећивања, онда ће она почињати са његовим именом. Јер његова Проповед на Гори преставља не само почетак широког народног просвећивања, него један тријумф његовог просветитељства.

Он нам даје заправо да створимо себи једну нову заповест: Ја сам први, једини и највећи народни просветитељ и немој имати других просветитеља осим мене. Христос је то исто казао само другим речима: Доћи ће лажни учитељи и кушаће Вас, не слушајте их. Али првенство најсавршеније просвећености оставља увек Богу, оцу небеском.

То што је било на гори личи данас на једно приступно академско предавање једног академика или престону беседу једног владара или просветни програм једнога народног просветитеља. А за Исуса Христа је било такође једно објављивање његове науке и његовог програма чија суштина изражава: подизање и величање онога што је дотле било мало, а спуштање на ниже онога што је дотле било велико, надувено и напето. То је био доиста један просветитељски програм. И да би га што више њих чули, он се пење на гору да би га сви чули:

Благо онима који су
сиромашни духом

Благо онима, који су милостиви, који су чистог срца, који мир граде, који су гоњени правде ради и који су сиромашни духом. Ово последње блаженство је многе коментаре изазвало. Мислило се да он велича глупе и ограничене људе. И на тој претпоставци атеисте данас заснивају уверење да се на таквим „глупим“ и „затуцаним“ људима данас црква држи. Међу тим сасвим је друго Христос хтео да каже тим изразом „нишчи духом“. Свет и сувише пати од лицемерних и надмених људи. И људи који у ствари ништа незнају а праве се да знају и не примају ништа, зар нису супротни њима људи

простодушни, невини и безазлени као голубови, чедни као деца, који не умеју да буду лукави и перфидни, који су приступачни и који верују, а које је једним именом Христос назвао „нишчи духом“ у царству невиности и љубави. Јер је њихово царство небеско.

На тим је људима Христос засновао своје царство. А то је и разумљиво: кад се узме да је сваком васпитању и просвећивању први услов вера, онда како може један учитељ успевати, ако му ученици не верују. Ако народ верује просветитељу, он ће имати успеха. Ако читалац верује писцу, он ће му прочитати књигу. А и данас се као и онда највише пати од тога: нико ником не верује, нико никога не признаје, сваки сматра да свет треба од њега да почне. И данас као и онда само се могу пожелети такви људи. А кад има таквих људи који примају и верују, онда и слепи прогледају и глуви прочују. Наш народ лепо каже: кад ћорав прогледа, он даље види. Апостол Павле само зато је после даље видео и чуо, што је на путу за Дамаск прогледао још на једне очи и кад је себе ставио у положај „нишчих духом“. Кад човек не види зато што је слеп, то разумемо, али кад човек има очи па неће да види, можели се таквим људима нешто радити? Грандоманија је највећи непријатељ народном просвећивању. Дубоког је значења та реч „нишчи духом“ што ју је Христос изговорио, а још дубља прича о сејачу и семену.

Христос као педагог,
методичар, дидактичар
и социолог

Говорећи у причама своју науку, Христос је поступио као најсавршенији педагог и методичар, да би га „нишчи духом“ боље разумели, који су се својом готовошћу и приправношћу да приме оно што им он каже спустили пред њим као деца. зато христос и каже: Ако се не спустите овако ниско и не постанете као ова деца, нећете ући у царство небеско.

Ми јуримо децу кад нам приликом неких свечаности смећају. А Христос их је призивао и говорио: Пустите децу да долазе к мени, јер је њихово царство небеско. Који би данас педагог могао лепше рећи о деци од тога? Од кога су данашњи педагози позајмили своју нежност према деци, ако не од Христа?

„Хвалим те Боже што си ово сакрио од премудрих и разумних, а казао си малима.“ Узвикнуо је једном Христос, гледајући у децу и мислећи на њихову чистоту душе.

Заиста вам кажем: ко од ових малишана некога саблазни, боље би му било да је обесио највећи воденични камен о врат, па скочио у најдубљу воду.

Толико он проклиње оне, који децу погрешно и рђаво васпитавају.

И за децу, као и за одрасле он истиче љубав, као први услов за њихово васпитање. А зар то исто не чини данашња педагогија. Није ли данашња педагогија са својим принципима о љубави не само у сагласности са Христовом педагогијом него и једна чиста копија Христове педагогије. Само што се то сваки пут не признаје. Исто онако као што се и вода доведе из планине и спроведе кроз чесме, па нико не каже: пијем воду са планине, него пијем воду са чесме. Шта хоће данашња модерна радна школа друго до оно исто што је Христос изразио у причи о талантима. Христос који је поникао из радништва зар је могао друкчије мислити о раду него оно исто што и данас мисли радна школа. Разлика између данашње педагогије и Христове је у томе само што је данашња педагогија дечја, а Христова је била и дечја и људска, управо социолошка педагогија. Социологија је нова наука, али је она у ствари почела још од Христа, јер нико пре њега није засекао дубље у друштвене односе од њега. Први ембрион те Христове социологије су његових 12 апостола.

Христова љубав.

Она је изражена само у две реченице: Љуби Бога свога свим срцем свијим свом душом својом и свом мишљу својом и ближњега свога као самога себе. Колико неисцрпних мотива из њих за све друге добре и хумане радње човечије.

Све данашње хумане и Самарићанске установе воде своје порекло из Палестине и Христовог јеванђеља. Хенрих Динан јесте основалац Црвенога Крста, али су његови темељи с краја на крај сазидани од Христовог камења. И у сали Црвенога Крста у Женеви над сликом Хенриха Динана треба да стоји и слика Исуса Христа. По Христовим интенцијама (бар привидно) данас ради Друштво народа. Париз, Лондон и Вашингтон грозничаво умирују свет опет по Христовим начелима. Цела зграда данашњега цивилизованог друштва стварно почива на Христовим духовним темељима.

Па кад је Христос тако велика појава у човечанству, доносилац мира основалац етике, педагогије, методике, дидактике и социологије, онда зашто се његово име чује само у цркви и по мало на часу веронауке у школи а не и онамо, где се и други много мање значајнији аутори чују. Зашто да се не чује он и на Народном Универзитету и онамо где се говори, о злату, бакру, олову, радијуму, где се говори о васпитању, кад је он најреалнији педагог био? Зашто да све друштвене науке носе његово перје, а да се његовим именом не зову? Једном речи: Зашто је Христос тако грозно опљачкан па бачен у олтар? И пред најездом атеизма све се више за-

влачи у олтар. Зашто покушај за избацивањем његовим из школе? Онога Христа, који се дао видети и у пољу и у гори, и на језеру и на путу и на сваком месту: Зашто Христос тако да се негира и прећуткује кад је он творац најлепшег и најдрагоценијег душевног богатства човековог а то је љубав.

Та таква оригинална и надчовечанска љубав била је доиста прави препад за одашње сићушне душе јеврејске, које фанатизоване званичним моралом доведоше једнога дана блудницу преда њ да јој суди. А он, знате већ како је пресудио: Ко је без и једног греха нек се први баци каменом на њу. Стао је на страну слабијега, Јер је то васпитна тактика, јер је то сретство за поправку. И зарад тога принципа препоручује праштање 77 пута. Зар данашњи педагози не раде по том принципу?

Христос и Фарисејство

Има само једна секта људи коју он није могао да поднесе. То су Ферисеји. Хипокризију није могао никако да гледа. И кад се узме да су ти људи увек били са два лица, чије се унутрашње стање никад није могло да зна, онда није чудо што је он о њима издао овакву оцену: Ви сте као окречени гробови, споља сјајни а изнутра смрад и трулеж. И да би остао консеквентан у томе, издаје заповест супротну Фарисејском самохвалисању: Што пружи десница да незна левица.

Колико је он хтео да има чисту ситуацију пред собом сузбијајући сваку неискреност одмах на лицу места, најбоље показује његова ликвидација са Јудом на Тајној вечери.

Он је благ према туђим погрешкама, али свиреп према својима. Зато и наређује: Ако те око твоје сабразни ископај га! И руку која те на зло наведе, отсеци. Јер зна да је себе најтеже обуздати.

Христово просвећивање изнад свакога другога.

Кад то све расмотримо и сумирамо и видимо све негативне стране данашњег васпитања без Христа? Како се то и досад није увидело да је васпитање без Христа недовољно и непотпуно,

Зар оно све што је он дао за ствар васпитања није једно просвећивање и то првокласно просвећивање. Који се просветитељ и данас не би дотакао Христа и његовог јеванђеља кад оно кипти толиким поукама и путоказима, да не климате ни десно ни лево. Како можемо ми данас да говоримо о народном просвећивању, а да не споменемо Исуса Христа као

његовог оснивача?

Није то била ни случајна ни насилна ствар што је школа била кроз векове под приоритетом цркве и носила жиг Исуса Христа, јер је он био у ствари њен оснивалац, педагог и васпитач. А јеванђеље једини уџбеник школски. Разгледајмо у њему још једаред чега има застарелог, и несавременог за одбацавање. Може ли бити од хлеба огризина? И може ли се хлеб одјести некоме? Може ли бити за одбацавање онај који је сав од хлеба и срца и чије тело као да нема месо и крв људску, него је сав од срца. Није редак случај да данас и најокорелији атеиста кад неможе некоме нешто да докаже позива се на Св. писмо и јеванђеље да оно да пресудну и касациону реч.

Тај пут којим је Христос повео човечанство, нити се раскалао, нити се раскопао. Он се налази у јеванђељу, које су написали савременици његови, разуме се само оно што су лично видели и чули. У њему се налази жиљак за осветљавање сваке стазице живота и кључ решења сваког питања. И оно иде напред као фењер испред свакога рада и привређивања и осветљава пут сваком делању, да нема тих врата, која тај његов кључ не жоже да отвори. Његова свака реч и данас одјекује као на радију, чини нам се као да он и сад говори у Палестини, а ми га слушамо. Толико има свежине и савремености у њима.

Појединости те његове педагогије и моралне дијететике и данас сачињавају главно градиво васпитно дидактичних наука, скоро са истим насловима: поштујте старије, чините добра дела, будите милостиви, помозите страдалнике и беднике, љубите један другог, праштајте погрешке и т. д. На тај начин су из Христовог јеванђеља позајмили градиво све моралне, васпитне и хумане идеје. Па и данас црпу снагу из њега кад им год што затреба. Јер је Христова наука откривена целом свету и стављена на слободно располагање.

Ми имамо једнога песника и филозофа из чијег свега вазда црпу мотиве многи писци. То је Његош. Па и он у Лучи Микрокозми захваљује Христу за своје надахнуће:

„О преблаги тихи учитељу
Слатка ли је света бистра вода,
С источника твога бесмртнога
Од твога су светлога погледа
Уплашене мраке ишчезнуле“.

Живот је само
у Христу подношљив.

Живот је овај земаљски доиста, тежак. Али ако људи стално мисле о тој тежини, он ће бити још тежи. Зато Христос и каже таквима: Одите к мени ви којима је тежак живот,

да вам олакшам терет, јер је мој јарам благ и моје бреме лако.

Кад те сви оставе, па останеш без игде ичега, један само има који те неће никад оставити, то је Исус Христос. Јер је његова љубав према човечанству већа, него ли човечанства према самом себи.

И да ништа друго Христос није дао, само то, што је решио смисао човечијег живота на земљи, он је дао све. Колико има људи који створе сав сјај и богатство за свој угодан живот, па се ипак осете празни и шупљи и на крају крајева сами себе питају; на што све ово? То је зато што у њима недостаје Христос. Има и међу нехришћанима и атеистима добрих људи, код којих је све што је добро то је хришћанско. Само што они не носе то име. То је исто као кад људи обуку целу униформу нечију, само још не мету његову капу.

Данас наука и техника толико много усавршавају и олакшавају живот човечији, да се често пута човек у том благостању осећа као у рају и царству небеском. Па кад се у сред тога „царства небеског“ појаве самоубиства и других триста чуда, онда тек виде да то није царство небеско, које је Христос проповедао већ сасвим друго, које се налази у људима али у којима? Скоро су новине донеле белешку да у Европи на сваки 5 минута пада по једно самоубиство. Дали су сва самоубиства због привредне кризе?

Знам две жене које су за време рата изгубиле синове јединце на бојишту. Па је једна нашла утехе у Христу и измирила се са судбином. Друга није веровала ни у Христа ни у Бога и извршила је самоубиство.

Зато Св. Јован Дамаскин, који је онако величанствено опевао ништавило земаљског живота упућује живе на Христа као на једину утеху човечију.

Дефицит човечанства без хришћанства

А шта нам на место свега тога нуди материјализам и с њим заједно атеизам: Највећи светски рат, највећу економску кризу у историји човечанства и свакодневна самоубиства. Сву памет и мудрост сместили су у касе и магаче, па се наоружали и стрепе и дању и ноћу за свој живот! Гледајући пуне касе и магаче свет хоће да умре од глади. У Америци пале сувише производа, док на другој страни свет иде го и бос. У Русији развалише касе и магаче и изазваше још већу глад. Никад човечанство није бесмисленији живот завело него сада, само зато што се од Христа удаљило. Бежало од Бога па нашло демона. Тражило неку нову кућу па остало на улици. Само се са Христом човек увек осећа код своје куће. Лутање човечанства довело га је до краха. И постало само себи ап-

сурд. Па, је ли то благостање коме је човечанство гредило 1000 година? Говорило се како су старе културне рушевине биле последице људског дивљаштва и непросвећености. Па, Кемал паша је просвећен човек, али уништи хиљадугодишњу културу Хришћанску у малој Азији, где јој је колевка била, за месец дана, оно што ни његови претци варвари нису урадили. Не може се рећи ни за Сталина да је непросвећен човек, али је он више просуо Хришћанске крви у Русији, него ли Џингискан. Нема просвећености без хришћанства.

Модерно фарисејство

Цела једна трећина човечанства пришла је хришћанству. Који би се данас цар земаљски могао похвалити да има трећину човечанства под собом. А Христос има трећину човечанства, која бар носе његово име: „Хришћанин“. Друге две трећине су позајмиле његова начела. Те изгледа да цело човечанство цивилизовано (бар привидно) живи хришћански. Али на жалост опет фарисејски.

Христова педагогија и друге педагошке системе.

Ако гледамо у Христа као васпитача и педагога, видећемо из свега онога чега се он дотакао у свом проповедању да он није био само верски и морални проповедник већ васпитач људски за све ниансе живота човечијег и да није имао неки нарочити свој правац, који би се данас могао назвати системом. Као например доцнији и данашњи педагози што имају сваки свој систем васпитања. Али кад сумирамо све данашње системе и оно што је Христос проповедао видећемо да се све данашње системе педагошке сливају у Христов систем што се зове стварање човека. Или да сви данашњи системи црпу сокове из Христовог система. И што они данас разрађују у читавим томовима књига, Он је то све исказао у једној или две реченице, или приче. Толико је његова педагогија есенцијална да је довољно једну кап из ње узети и направити читав товар васпитног пића. На пример идеал данашњег васпитања је школа рада, чији је циљ да радом развије и изоштри дух и развије децју радну активност. А Христос је то све исказао у причи о Талантима. Шта би фалило данашњој радној школи да на часу рада исприча деци шта ће бити с оним човеком који се није старао да развије своју способност за рад и који и онај једини талант што сада има закопава у земљу. Христос није формирао нарочиту школу рада, али истакавши рад као принцип он је дао одушке свима формама. Он није формирао нарочиту науку етику, али рекавши: што не желиш да теби други чини и љубите и непријатеље своје, он је казао све. Није формирао ни хигијену, али

перући ноге својим ученицима, он је показао и о њој шта мисли. Читава једна наука збијена је код њега у једној реченици.

Према томе Христова педагогија не само што није нигде у сукобу са данашњим васпитним системама, него она својом универзалношћу обухвата све системе педагошке и стоји над свима њима као неки штит и кров над зградом пуној сваковрсне радиности.

Христово срце

Људи иду у бање и лече тело. Нико не помишља на то да има и болесну душу па да и њу лечи. Због неуредног живота сваки трећи човек пати од мане срца и тражи лека свом срцу, а ни један не помишља на оно друго срце, на Христово срце, које многи од њих и немају и мисле да могу без њега живети. То срце које је Христос хтео да усади у људе, нудио га је и куцао на свачија врата па и на богаташка и створио ону познату изреку: лакше је камили проћи кроз иглене уши, него богатоме у царство небеско.

То срце Христово и та љубав његова толико је велика и пространа и бескрајна да кад би се мерила на киловате и волтове, ко зна колико би се плаћало за њу. А он је даје бесплатно само да је примимо. Он као сунце, подједнако греје све и праведне и грешне. Кад би људи делили сунчану светлост колико би њих остали без сунца. Он претвара себе у мост за пролазак са обале зла на обалу добра и позива људе да пролазе. А они уздишу и кукају на обали зла а не ступају ногом на мост, бојећи се да се даска испод њих не преломи. Не знају да је фундаменат под Христовим мостом тврђи од свакога цемента.

А та јачина његова састоји се у једном простом решењу: победити самога себе. Ко победи своје прохтеве он је прешао преко Христовог моста. Из онога се види да је почетак Христовог просвећивања у самоодрицању и самопрегоревању и обуздавању самога себе. Кад човек савлада своје самољубље, своју саможивост, себичлук, сујету, надувеност и прво себе оспособи за друштвени живот, кад буде очишћен од сваког фарисејства, онда не само што је постао Христов следбеник него и подношљив члан свога друштва у коме живи и другога да просвећује.

У томе лежи тајна успеха Христовог просвећивања, у његовом срцу. Ако то срце има онај који просвећује и они који се просвећују, онда је успех осигуран. Сродне душе се брзо разумеју и следе једна за другу. Христос је био чиста душа која је привлачила масе чистих душа. Нечисте душе нису могле да јој приђу. Ми то сваког дана посматрамо и преживљујемо. Кад неко заступа неку праведну ствар нечисте савести окрећу главу на другу страну. Као год и неу-

штављена кожа што не може да се савије ни за какву употребу. Уштављена кожа је мека као душа и пријања за сваку хаљину и закрпу. Неуштављена је крута и рапава. И људи укрућени, надувени и напети као неуштављене коже, не могу послужити никаквом друштвеном циљу, јер не пријањају ни за чије срце. А просвећивање није само знање него и осећање.

Све то скупа Христос је наговестио и подвукао у својим причама и зановестима, у своме путоказу, правилу живота и дао инспирације свакој живој и разумној души да се уздиже изнад земаљскога инстинктивног и несвесног анималног живота на степен надчовека и анђела. И то је његово просвећивање. Да видимо да ли може то његово просвећивање да буде инспирација и образац данашњем народном просвећивању.

Просвећивање са
Христом на челу

Ако хоћемо да просвећујемо народ и да носимо то високо име народних просветитеља, ми морамо почети са Христом оснивачем његовим. Морамо за први уџбеник узети јеванђеље и за првог инструктора и саветодавца Христа. Ако нам негде заостане посао и сломе се кола на путу, погледајмо јеванђеље и оно ће нас научити како ћемо се оправити на посао. Јер је оно компас за све лађе и све непознате путеве. Јер у њему нема ни једне реченице, која би се могла огласити за застарелу и непотребну. Све је у њему увек ново, све је и употребљиво.

Некада се народни учитељ ценио само по певању у цркви, доцније по школском раду. И најпосле по народном просвећивању, којим се и Христос бавио, и којим је и уздигао народног учитеља на степен народног просветитеља.

По томе је и свештеничка и учитељска улога у народу постала не само обредна, формална и стручна него и идејна. Јер јој је крџен у Христовој идеологији и просветитељска, јер је и Христос био просветитељ.

Хришћанска црква држала је 7 васељенских сабора, док је утврдила да је Исус Христос био син Божји и друго лице Свете Тројице. А што је он поред тога био и највећи просветитељ човечанства, што је право народно просвећивања у широким слојевима народним почело тек од његове проповеди на гори и што је јеванђеље Христово постало у истини једна најупотребљивија читанка педагогија и животна дидактика, то је тек један вишак о коме тек треба да се дискутује.

По тим утврђеним догмама црквеним, Бог је према свему ономе што је створио кроз Свемир, најсавршенији и најпросвећенији. После њега долази његов син Исус Христос, који се својим делима и савршанством највише приближио Богу

и кроз своје јеванђеље створио уже за извлачење човечије из амбиса куда га његов анимални нагон вуче. И тиме засновао просвећивање човека и његово приближавање Богу творцу. О Христу као просветитељу.

Шта су казали други

Ту васпитну и просветитељску мисију његову на земљи признали су му четири јеванђелиста који су описали његов живот. Сви апостоли и теолошки тумачи његове науке. Сви богоугодници и светитељи, који су подвргли свој живот Христовим начелима и доказали да се може живети по јеванђелским прописима.

Ту његову надчовечанску васпитну моћ признао му је и француски писац Ренан, који га је само с реалне стране проучавао и кад је видео све шта је он у васпитном погледу дао човечанству, на крају књиге признао за Бога и највећег просветитеља људског.

Ту му је васпитну снагу признао и највећи педагог XVII века Јован Амс Коменски, који је целу своју дидактику проткао Христовим јеванђељем.

На њега се угледао и Песталоци изјвећи педагог у почетку XIX века, који на самртном часу оставља чисто хришћански опроштај својим васпитницима: „Праштам својим непријатељима. Нека нађу и они мира себи као што ја сад идем у вечити мир. А ви моја децо остајте у миру међу собом и тражите своју срећу у тихом кругу домаћег живота“.

Ту му је божанско-васпитну и просветитељску силу приказао у својим беседама. „Под гором“ и наш прослављени проповедник, тумач и заточеник Христов, владика Николај Велимировић, који у њему гледа јединог и највећег учитеља човечанства. Јер је казао: Ево учитеља пред којим сви учители стоје као ученици.

Ту му је васпитну вредност признао и наш највећи научар у Америци Михајло Пупин, рекавши: да наука прави људе још бљим Хришћанима и Христа сматра за свога највећег саучесника и помагача у проналажењу нових тајни природних.

Ту му је просветитељску мисију признао и велики француски писац Виктор Иго, који је у свом роману „Јадници“ кроз Жана Валжа а спровео једну читаву Христову идеологију.

Интересантно је оно што је казао о јеванђељу немачки материјалистички филозоф Кант: људски ум не би данас разумео моралне законе, да не беше јеванђеља да их објасни.

Гете: Нека култура и наука напредују колико хоће, али културу хришћанства неће никад надмашити.

И руски Толстој сматра Христа за највећег учитеља човечанства и посветио је цео свој живот проучавању његове науке.

На њега се угледао и наш Св. Сава који само следујући Христу могао је постати први српски просветитељ.

И наш народни еп богато је ожиротворио и популарисао јеванђеље. Јер се не само у појединим песмама, него скоро у свакој строфи већине песама огледа познавање и истицање јеванђељских истина. Нарочито се у овоме одликују песме: Бог ником дужан не остаје, Зидање Скадра на Бојани, Свети Петар и мајка му, Браћа и сестре, Огњена Марија, Ко Крсно име служи, Марко Краљевић и бег Костадин, Урош и Марњачевићи, Пропаст царства српског, и т. д.

И најзад Христово просветитељство су признали и наши закони о основним и средњим школама, унесавши у програм школски и науку хришћанску.

А ево шта последњи тумач Христове науке, италијански писац Ђовани Папини, у свом ремек-делу: Историја о Христу на страни 264 каже:

„У новоме свету што га је објавио Исус где ће владати само највећа чистота и невиност прецуна љубави, деца ће бити узори срећног грађанства, чије је незнање светлије него ученост научника и безазленост силнија од геоијалности и великог умовања. Само чисто и непомућено огледало може примати зраке открочења“.

„Мудри се налазе у тами своје усамљене мудрости, јер мисле да знају све. Разумни су спутани својим разумом, јер за њих стоји једино оно што прима њихов разум. Само прости схватају и простоту, невини невиност и жељни љубави љубав“.

„Али човек растући изопачава се, надимље се, учи се мржњи. С дана на дан све већма се удаљава од раја и постаје све неспособнији за повратак у њега. Да би смо могли наћи нови рај, царство невиности и љубави, потребно је да се вратимо детињству. Деца су по преимућству, с којима су се родила већ постала оно што ми тек великим трудом можемо постати. Исус се дружио и с људима и са женама и са грешницима и са грешницама. Али је осећао увек да је међу правом браћом својом само онда, кад се дотиче глава невине дечице, што су му Галилејске матере доводиле“.

Тај нови свет који је Христос желео, ствара се, истина споро, али се ствара. Христова педагогија почела је да се пласира и систематским путем кроз нарочите хришћанске установе новог доба, чији чланови покушавају да подвргну свој живот јеванђељским прописима и на тај начин хоће да појачају оно уже које је Христос оставио људима за спасавање. То су хришћанске заједнице младих људи.

Друга једна организација чисто народна, поникла је на селу, врло карактеристично, одмах после крвавог светског

рата, тако зване Хришћанске сељачке бsgомољачке заједнице, састављене махом од оних људи, које је Христос називао „вишчи духом“. Ту се даје прилика да се Христово име и наука чују који пут и ван цркве и да се јеванђељске истине ставе у покрет за живот. Кроз те непомућене душе које се као такве нуде Христу да буду следбеници његови и хоће да живе јеванђељским животом, по речима Николаја Велимировића: Христос лагано корача...

Па и народно просвећивање само кроз Њега тихо и лагано корача. Јер ма шта се казало о њему оно је само кроз Христа први пут проговорило на Гори. Зато је Христос први и највећи народни просветитељ.

Црква и школа

Црква и школа су се од самога почетка свог звале сестре, зато што им је један основалац био Исус Христос и што су једна другу допуњавале. Али има више од 50 година како се између једне и друге подиже плот. Људи који подижу тај плот заборављају да је онај који је у цркви син Божји, у школи педагог, а у народу просветитељ, недељив и да је његово отсуство незаменљиво на обадве стране и да црква и школа имају бити и даље сестре па макар их ко разрођавао, јер раде обадве на једном истом послу на израђивању човека.

Закључак.

То тројство Христово, које носи у себи: божанство, педагоштво и просветитељство, изазвало је и мене да истакнем тему: Исус Христос као народни просветитељ, да то питање само начелно претресем. А како ће се оно доцније разрадити и створити једна Христова педагогија, то је ствар даљега рада, студирања и компетенције.

Последице таквог материјалистичког васпитања гледамо сваког дана и доживљујемо страшна разочарења код своје рођене деце. Омладина нам је дефинитивно обездуховљена. Оно што се догађа у Русији, даје нам повода да размишљамо о томе. Довољно је само то да се сетимо тога да су сви демони човечанства што их зна историја и што их је у својим списима прорекао Достојевски били или нехришћани или антихристи, на чијим заставама (бољшевичким) и данас стоји написано као гесло: доста смо волели, хоћемо једанпут да почнемо да мрзимо. И хоћемо да кидамо сваку везу са цивилизованим светом и са сваком моралношћу. Епа, од људи који знају само да мрзе, каквом се добру може човечанство надати?

Очевидно је дозрело време да се човечанство бар по називу Хришћанско не само врати Христу од кога се удаљило, него и да потражи његово васпитање и просвећивање. Обучена педагогија у Христово рухо зацело да би дала бољи тип људи него што их даје материјалистичко васпитање. Боље и

„затуцане“ хришћане, него ли „слободоумне“ самоубице. Да резимирамо укратко шта би ствар васпитања добила, кад би Христова педагогија ушла у већу употребу, него што се то данас чини:

1. Да би човек више знао о Богу, него што сада зна.
2. Да би отац сина и син оца много више волели, него што се до сада воле.
3. Да би брат брата више волели, него што то сада чине.
4. Да би човек поред брата волео и небрата, више него што то сада чини.
5. Да би се васпитач и васпитаници међусобно много више волели него што то сада чине.
6. Да би се човек туђем добру више зарадовао него што то сада чини.
7. Да би човек туђ бол више осетио него што то сада чини.
8. Да би човек као члан људске заједнице више припадао своме друштву него што то сада чини.
9. Да би човек као васпитаник јеванђељске педагогије више ценио истину него што то сада чини.
10. Да би човек тежио више ка раду, него ли ка уживању и луксузирању, које убија живот.
11. Да би човек више ценио и љубио своју слободу и отаџбину, него што то сада чини.
12. Да би човек више искоришћавао своју способност на добро него на зло.
13. Да би човек живот више ценио, него ли што га сада цени. Па би према томе и мање самоубистава било.
14. Да би човек и према туђем националиту био душевнији него што то сада чини.

И то би било хришћанско-одуховљено васпитање.

И то би била Христова победа.

Христос је имао две победе своје до сада: прва је била Васкрсење. Друга је била Константинов крст (313): „Овим ћеш победити“.

А трећа би била ова: коју ми тражимо и очекујемо: Ренесанс Христове науке, Христово веће учешће у народном просвећивању. И његов други долазак на земљу: Као Цар Мира, Цар Љубави и Цар народног просвећивања.

Од истога писца
могу се добити обе књиге

1. „Школа живота“	15 дин.
2. „Чаршија и култура“	12 „
3. „Народни будилник“	10 „
4. „Пуговођа народни“	5 „
5. „Споменица Лесковца“	30 „
6. „Ратно сироче“	6 „
7. „Српска војска кроз Албанију“	5 „
8. „Бугарска зверства“	8 „
9. „Под маслинама на крфу“	4 „
10. „Косовски бој“	4 „
11. „На левој обали мезе“	5 „
12. „Проглас Уједињења“	5 „
13. „Мића соколац“	5 „
14. „Наша работа“	6 „
15. „Учитељ и земљорадничке задруге“	5 „
16. „Исус Христос као народни просветитељ“	5 „
17. „Народни просветитељ“ (комплет)	30 „

